

Motion till riksdagen

1989/90:Ub714

av Rune Rydén m.fl. (m, fp, c, vpk, mp)

Naturvetarreformen

Naturvetarreformen svarar mot ett djupt och länge känt behov både hos naturvetarna själva och hos avnämarna till naturvetarutbildningen. Detta återspeglas inte minst av den alldeles ovanligt positiva remissopinion som enhälligt ställde sig bakom förslaget våren 1987. Samtidigt påpekade landets universitet liksom UHÄ att reformen självfallet bara kunde genomföras om full kostnadstäckning erhöles.

Reformen innebär att utbildningen breddas med obligatoriska baskurser i flera naturvetenskapliga ämnen under de två första åren och att valfriheten under utbildningens senare del ökas. Utbildningstiden förlängs från tre till fyra år. Den nya linjen startade läsåret 1989/90 och erhöil då ett engångsanslag för det första året om 8.6 miljoner kronor, vilket någorlunda täcker kostnaderna för de nya kurserna och för den snedfördelning som uppstår då de studerande läser ett gemensamt basår. Vissa ämnen får då inga nybörjare 1989/90 men måste självfallet behålla sina lärare. Denna obalans flyttas uppåt i årskurserna och försvinner först efter 1991/92.

I årets anslagsframställning beräknar UHÄ den totala kostnaden för reformen till 31,15 miljoner kronor och anser att 7,5 miljoner kronor kan överföras från LIF-anlaget eftersom en del studerande redan i det gamla systemet skaffade sig en fyraårig utbildning via studier på fristående kurs. Vidare konstateras att 0.85 miljoner kronor tillförs naturvetarutbildningen 1988/89. Totalt äskas därför ett nettotillskott av 22,8 miljoner kronor, att tillföras med 7 miljoner kronor 1990/91, ytterligare 7 miljoner kronor och slutligen 8,8 miljoner kronor 1992/93. UHÄ understryker att kostnaderna för reformen i realiteten är en konsekvens av redan fattade riksdagsbeslut.

UHÄ:s förslag till finansiering är rimligt även om det innebär en prutning med drygt 10 procent jämfört med universitetens egna beräkningar. Nu föreslås i statsverkspropositionen att kostnaderna för reformen skall minska till 16 miljoner kronor varav 10 miljoner kronor skall tas från LIF-anlaget och 6 miljoner kronor skall tas genom omfördelning inom anslagets ram. Innebörden av detta är att departementschefen, trots UHÄ:s väl underbyggda förslag om betydande anslagsförstärkningar för genomförandet av den nya naturvetarlinjen, föreslår att reformen skall ske utan resurstillskott.

Som motivering för detta förslag framförs att man inte kan veta hur stor del av de studerande som väljer att fullfölja den fyraåriga utbildningen. T.ex. kan den som så önskar gå vidare till forskarutbildning redan efter tre år.

Detta resonemang är anmärkningsvärt då såväl UHÄ:s förslag och den bakomliggande utredningen som landets universitet anser att övergång till forskarutbildning normalt skall ske efter fullgjord fyraårig utbildning. Ytterst få studerande är så målmedvetet inriktade på en forskarkarriär att de dels vet vilket specialområde de vill ägna sig åt utan att ha läst några fördjupningskurser, dels är beredda att avstå från att som grund skaffa sig en färdig yrkesutbildning.

Det är sant att det kommer att vara möjligt att avsluta sina studier med en fil.kand. examen efter tre år men det blir ingen bra utbildning för den som tänker sig en verksamhet som naturvetare – varför skulle man i så fall genomföra reformen? Det är helt orimligt att starta en ny fyraårig utbildning och sedan, redan innan den pågått ens ett år anta att endast 50 procent av de studerande kommer att fullfölja den!

Vilka blir då konsekvenserna om den föreslagna totala förändringen i de ekonomiska förutsättningarna för reformen genomförs?

Lärartätheten kan knappast minskas på de grundläggande kurserna där antalet kursdeltagare är i storleksordningen 100. Ständiga resursminskningar under en lång följd av år har lett till att undervisningen där redan sker i alltför stora grupper. På fördjupningskurserna är lärartätheten hög därför att kurserna är små, cirka 15 deltagare. Den kan bara sänkas genom att slå samman kurser och därmed öka gruppstorleken. Uppskattningsvis skulle antalet fördjupningskurser behöva minska till hälften med följd att den nya utbildningen skulle ge avsevärt mindre valfrihet än den gamla. Ett av målen för reformen var att öka valfriheten!

En annan möjlighet är att minska det totala antalet laborationer i hela utbildningen med cirka 25 procent, vilket skulle innebära en kraftig och fullständig oacceptabel sänkning av utbildningens kvalitet. En tredje möjlighet är att i princip smeta ut dagens utbildning över fyra år i stället för tre. Det skulle förvisso ge en lugnare studietakt men till priset av högre studieskulder.

Om den föreslagna drastiska minskningen av resurserna för den nya naturvetarlinjen verkligen kommer till stånd innebär det

att naturvetarna får planera, utveckla och sätta i gång en utbildning vars intentioner inte kan förverkligas.

att de studerande får en utbildning som visserligen är förlängd till fyra år men av så pass mycket lägre kvalitet att utbytet blir ungefär detsamma som tidigare erhöles på tre år.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om naturvetarlinjens finansiering.

Stockholm den 25 januari 1990

Mot. 1989/90

Ub714

Rune Rydén (m)

Bertil Fiskesjö (c)

Rolf L Nilson (vpk)

Siw Persson (fp)

Kaj Nilson (mp)